

PRODCOM: zaměřeno na detail

Kolik se vyrobilo aut, plastových oken, ručních vrtaček nebo tenisových raket? Právě na tyto otázky odpovídá **evropská statistika PRODCOM**, jedno z nejdetailnějších a nejrozsáhlejších zjišťování v průmyslu. Zahrnuje i výsledky dodávané Českým statistickým úřadem.

Snad každá vyspělejší země světa sestavuje pravidelné statistiky o produkci průmyslových výrobků, a to z mnoha různých důvodů. Podrobné údaje jsou zajímavé samy o sobě, protože dokreslují vývoj v jednotlivých odvětvích. Mluvíme-li o automobilovém průmyslu, pak počet vyrobených vozů představuje sám o sobě důležitou informaci. Dané odvětví však ani zdaleka nereprezentují pouze automobily. Data lze také využít ke konstrukci odvozených ukazatelů, třeba v případě environmentálních statistik. Je možné například předpokládat, že na jednotku produkce se váže určitá míra znečištění, a odhadnout tak údaje, které lze jinak těžko změřit. Ze spojení s informacemi o dovozu a vývozu je možné vyvozovat závěry o spotřebě a tedy o trzích jednotlivých výrobků. I to je informace hodnotná pro široký okruh uživatelů, jednot-

livými podniky počínaje a vládními agenturami konče. Podrobné informace o produkci ovšem využívá i sama statistika. Bývají na nich vystavěny krátkodobé indexy cen či produkce a bez podrobné komoditní struktury nelze vytvořit úplnou sestavu Národních účtů.

Hodnota dat

Možnosti využití výrobních dat se zdají být neomezené, jako vždy však mají svá „ale“. I když se otázka „kolik a za kolik“ zdá být poměrně jednoduchá, každý způsob využití takových údajů má specifické metodické požadavky. Sledujeme-li trhy jednotlivých výrobků, je naším ukazatelem tržní produkce, tedy produkce podnikem kdykoliv vyrobená a prodaná ve sledovaném období. Stejná informace už ale většinou nemá smysl pro odvozené ukazatele,

kdy předmětem zájmu může být spíše celková výroba ve sledovaném období bez ohledu na další užití. Produkce surového železa přece vede k emisím, ať už byl výsledný ingot prodán, leží ve skladu anebo byl využit pro další výrobu, což je ostatně v hutním průmyslu nejtýpickejší situace. A co víc, sledujeme-li výrobu konkrétního produktu, musí být každý výrobek započítán pouze jednou, ať už prošel sebesložitějším výrobním řetězcem. Pokud se ovšem pokoušíme rozdělit výstup celého odvětví do vyšší agregace komodit, nemá taková snaha smysl.

Přestože tedy existuje obrovské množství mezinárodních dat, není úplně snadné postavit je vedle sebe, protože každá národní statistika svůj přístup k výrobní statistice „ladí“ podle domácích potřeb a podmínek. V zemích Evropské unie se problém snaží vy-

řešit PRODCOM, harmonizovaná statistika průmyslové produkce.

Aktualizace nutná

Myšlenky na sjednocení evropské statistiky produkce se poprvé objevily už v polovině 80. let, kdy se poprvé sešla skupina expertů s cílem harmonizovat sběr dat a metodiku v zemích tehdejšího EHS. Konkrétní podobu ale dostaly až v roce 1991 v podobě Nařízení Rady. Dalších několik let trvala přechodná období, a tak s aktuálními výsledky za rok 2010 je to přesně popatnácté, kdy Eurostat zveřejnil podrobné roční údaje o výrobě průmyslových výrobků v EU. Co by měl potencialem uživatel vědět?

Předně, výrobní statistika v pojetí PRODCOM upřednostňuje pohled na trhy jednotlivých výrobků. Základním ukazatelem

je tedy produkce prodaná ve sledovaném období, která se zjišťuje ve finančním vyjádření a zpravidla i ve vhodně zvolené fyzické měrné jednotce. Celková produkce ve sledovaném období bez ohledu na další užití se sleduje pouze ve vybraných případech, kde je to vzhledem k povaze výrobku vhodné (resp. kde se na tomto závěru všechny členské země shodly).

Statistika PRODCOM vychází ze seznamu výrobků, který v současné době čítá přibližně 4 000 kódů. Pokud je to možné, pak sledované kódy, jejichž struktura je odvozena od klasifikace CPA, mají stanovenou vazbu na Kombinovanou nomenklaturu, která se používá se statistice zahraničního obchodu. V důsledku toho je tedy možné postavit vedle sebe data o výrobě, vývozu a dovozu, což Eurostat prakticky umožňuje v databázi Comext. Aby byla zachována vazba na zahraniční obchod, je seznam výrobků PRODCOM každý rok aktualizován – ostatně i Kombinovaná nomenklatura se každoročně upravuje. To má ale jeden závažný důsledek – ne všechny časové řady zůstávají v čase sta-

bilní. Tato každoroční obměna se ale v praxi týká poměrně malého procenta výrobků.

Výhody kompromisu

Množství takto dostupných dat je obrovské, ale je třeba podotknout, že většina těchto „výrobků“ vlastně představuje agregáty. Není samozřejmě možné zachytit všechny myslitelné detaily a těžko proto čekat, že PRODCOM odpoví na všechny možné otázky. Kromě toho, PRODCOM zachycuje pouze výběr z možných výstupů průmyslových odvětví a primárně cílí na nově vyrobené výrobky. Pouze částečně pokrývá průmyslové služby a ignoruje vedlejší produkty a odpady. Data jednotlivých zemí mohou existovat i na podrobnější úrovni, za další komodity nebo i ukazatele (což je mimochodem i případ dat ČSÚ). Výsledky EU jsou však kompromisem mezi 27 členskými zeměmi.

I kompromis má svá pozitiva. Tím prvním je možnost postavit vedle sebe údaje téměř všech zemí EU (ty nejmenší jsou díky mizivému významu od povinnosti

poskytovat data osvobozeny). Tím druhým je pak existence agregátů za EU celkem, díky nimž je možné využít i údaje, které by jinak zůstaly bez užitku. Každý statistický úřad bedlivě stráží důvěrné údaje, tedy takové údaje, které je možné ke konkrétnímu podniku anebo je možné z nich tyto konkrétní údaje nepřímo odvodit. Při tak detailní statistice, jakou je PRODCOM, dost často nastávají situace, kdy údaj o konkrétním výrobku nelze zveřejnit. To se často týká i důležitých výrobků, jejichž výroba je významně koncentrována.

I z důvěrných informací jednotlivých zemí lze ale složit součet, který již není třeba utajovat. Díky tomu je Eurostat schopen publikovat údaje za EU pro všechny sledované výrobky, přestože data za jednotlivé státy mohou být poněkud „děravá“. V případě, kdy by tento postup mohl odhalit důvěrný údaj jediné země (např. pokud ze všech zemí je pouze jeden údaj utajován), využívá přitom pokročilé techniky řízeného zaokrouhlování, která vnese do chráněného údaje vysokou nepřesnost, ale kva-

litu souhrnného výsledku ovlivní jen málo.

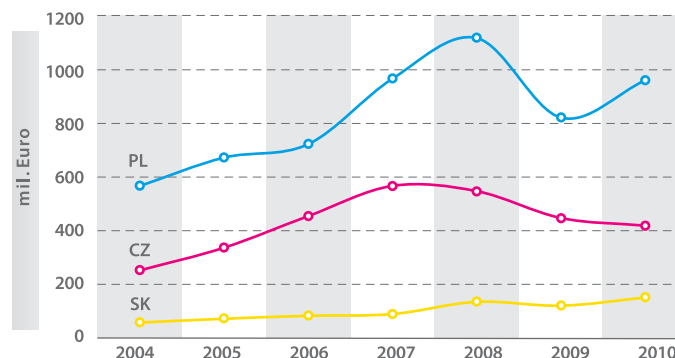
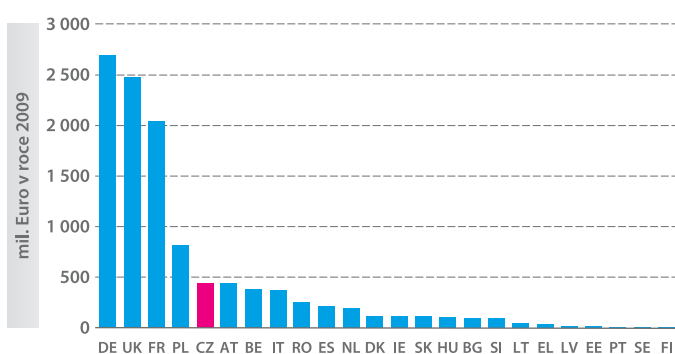
Přestože má evropská statistika PRODCOM i svá negativa (např. neexistuje definitivní shoda v metodice vykazování prací ve mzdě, což může vést k různým pojetím v jednotlivých zemích), v současné době představuje asi nejvíce harmonizovanou mezinárodní statistiku na dané téma. I v jejím případě platí příslovec „má však cenné údaje“.

Jan Ernest
oddělení statistiky průmyslu

Kde hledat?

- <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/prodcom/data/database>
- http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/prodcom/data/tables_excel
- <http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/aktual/ep-8>

Dveře, okna a jejich rámy, zárubně a prahy z plastů* – hodnota prodané produkce

Jak číst grafy? Dveře, okna a jejich rámy, zárubně a prahy z plastů představují významný vstup do stavebnictví a tato výrobní skupina je sledována i statistikou PRODCOM. Evropská data ukazují, že Česká republika byla v roce 2009 co do hodnoty produkce pátým nejvýznamnějším výrobcem v EU. Na trhu EU přitom dominují produkty z Německa, Velké Británie a Francie, s velkým odstupem je následuje Polsko. Časové řady ukazují na pokles produkce mezi lety 2008 a 2009 v ČR i v okolních zemích, což má vztah k vývoji ve stavebnictví: Stavělo se méně a stavební prvky z plastů nebyly tolik potřeba. Na rozdíl od Polska nebo Slovenska však pokles v ČR pokračuje i nadále. Mimochodem, zatímco tuzemská produkce převážně kryje tuzemskou poptávku, Polsko patří k nejvýznamnějším exportérům v EU.

*/ Zdroj: Eurostat PRODCOM 22231450